

Arbetsrapport nr. 29

President Chavez i press, radio och TV

Mediebevakningen av folkomröstningskampanjen i
Venezuela, augusti 2004

Tomas Andersson Odén

Arbetsrapport nr. 29

President Chavez i press, radio och TV

Mediebevakningen av folkomröstningskampanjen i
Venezuela, augusti 2004

Tomas Andersson Odén

ISSN 1101-4679

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för Journalistik och Masskommunikation
Box 710, 405 30 GÖTEBORG
Telefon: 031-773 49 76 • Fax: 031-773 45 54
E-post: majken.johansson@jmg.gu.se
2005

President Chavez i press, radio och TV

Mediebevakningen av folkomröstningskampanjen i Venezuela, augusti 2004

Söndagen den 15 augusti 2004 gick det venezuelanska folket till röstlokalerna för att bestämma om landets folkvalde president Hugo Chavez skulle avsättas i förtid, eller om han skulle få sitta på sin post mandatperioden ut. Folkomröstningen satte punkt för en flera år lång strid om den politiska makten i landet.

Samtidigt sattes punkt för en undersökning som kontrollerade om press, radio och TV i Venezuela gav en rättvis bild av valet. Undersökningen inleddes den 16 juli 2004, då 25 studenter från de ledande universiteten i Venezuelas huvudstad Caracas började specialstudera innehållet i sju dagstidningar, fyra radiostationer och fem TV-stationer som bedömdes ha stor betydelse för väljarnas möjlighet att informera sig.

Torsdagen därpå, på morgonen den 22 juli, höll projektets ledare Stein-Ove Grønsund ett informationsmöte om de första preliminära resultaten. Med på mötet var den nationella valkommissionen CNE:s ordförande Jorge Rodriguez och cheferna för de viktigaste medierna. De fick veta att en del av journalistiken i de undersökta medierna var föredömligt neutral, men också att väldigt mycket var starkt tendensiöst, för president Chavez i de statliga medierna och mot Chavez i de privata. Endast ett par medieföretag höll informationen som helhet någorlunda neutral.

Direkt efter mötet gjorde chefen för den statliga TV-stationen VTV, Vladimir Villegas, ett uttalande där han förklarade att han i allt väsentligt accepterade undersökningens metod och resultat, och lovade att hans station skulle bättra sig.

Vilket den också gjorde.

Uttalandet gjordes i direktsänd TV vid 10-tiden på förmiddagen, och eftersom mediemätningen och dess effekter var hett nyhetsstoff sändes det i alla Caracas TV-kanaler. Både tidningar, radio och TV i Venezuela hade rapporterat utförligt om projektet från dess första dag. De behandlade det mer eller mindre positivt, men sällan helt avvisande. Ett undantag var den inflytelserika TV-kolumnisten Marta Colomina, som i ett tidigt skede förklarade att samtliga kodare i projektet var kommunister och att det därför saknade all trovärdighet. Hon kom senare att ändra uppfattning.

När statliga TV-chefen Vladimir Villigas gjorde sitt uttalande skedde det således inför en skog av mikrofoner, som förde hans uttalande vidare till en betydande del av invånarna i Venezuela.

Den statliga kanalen behövde verkligen ändra sin journalistik om dess tittare skulle få en rimlig chans att på egen hand bilda sig en uppfattning inför omröstningen. Den statliga TV-stationen utmärkte sig i projektets tidiga analyser genom sin utpräglade partiskhet till presidentens förmån. Av de 42 kodade nyhetsinslagen under perioden 16 - 21 juli var 81 procent partiska till president Chavez fördel. Bara 17 procent kunde klassificeras som neutral opartisk journalistik och knappast något inslag alls var till oppositionens fördel.

Det går att förklara och kanske till och med förstå stationens inriktning. VTV var vid undersökningstillfället Venezuelas enda statliga TV-kanal och en av få som inte kontrollerades av personer med sympati för den borgerliga oppositionen. Stationen användes därför av regimen för att balansera de privata kanalernas ofta starkt Chavezkritiska

journalistik. Kanalen gick dock till stark överdrift i sitt försök att balansera, och blev i många avseenden den mest tendensiösa av alla under folkomröstningskampanjen.

Projektets politiska bakgrund

Folkomröstningen i Venezuela den 15 augusti 2004 utgjorde slutpunkten på en utdragen politisk process, som inleddes ganska kort tid efter valet år 2000, då den radikale Hugo Chavez med god marginal fick förnyat förtroende som president (Cederberg & Källstrand, 2003). Han hade valts en första gång 1998, och därefter reformerat konstitutionen 1999. När han 2001 försökte genomföra en politik som bland annat omfattade en större jordreform, växte oppositionen, och i april 2002 gjordes ett misslyckat försök att störta Chavez genom en statskupp. En av oppositionsledarna, Pedro Carmona fungerade som landets president ett par dagar, innan Chavez lyckades återta makten med stöd från delar av militärledningen. Ytterligare ett allvarligt men misslyckat försök att störta presidenten gjordes i samband med en omfattande strejk vid landets oljeindustri vintern 2002-2003.

Efter denna strejk inriktade sig oppositionen på att försöka avsätta presidenten genom namninsamlingar med krav på folkomröstning. Det var en sådan namninsamling våren 2004 som ledde fram till folkomröstningen i augusti samma år.

Den politiska turbulensen är ett ganska nytt fenomen i Venezuela som från 1950-talets slut och fram till 90-talets början var en av Sydamerikas få någorlunda stabila demokratier, med regelbunden maktväxling mellan de kristdemokratiska och socialdemokratiska partierna. Under flera årtionden drog landet också nytta av stora oljeinkomster som tillförde mycket utländskt kapital och ett växande om än mycket ojämnt fördelat välstånd.

Den politiska oron kring sekelskiftet är i hög grad orsakad av en ekonomisk tillbakagång. Omfattande korruption har också underminerat medborgarnas förtroende för de partier som traditionellt styr Venezuela. Hugo Chavez, då överstelöjtnant i armén, gjorde redan 1992 ett försök att gripa makten genom en kupp, som emellertid misslyckades. Han fängslades, men benådades efter ett par år av dåvarande presidenten.

1998 blev Hugo Chavez landets president på laglig väg. Missnöje med de gamla partierna gav honom ett betydande stöd, även hos medierna. Detta mediestöd hade till stor del försvunnit då han omvaldes till en andra presidentperiod. Mediekritiken berodde delvis på regeringens agerande i samband med ett förödande jordskred i december 1999, som tog många människoliv, men framför allt på oro för inskränkningar i tryckfriheten efter antagandet av en ny konstitution (Tanner Hawkins, 2003).

Uppdraget

Intressenterna i mediegranskningsprojektet i Venezuela sommaren 2004 var i första hand tre olika institutioner. En av dem var den venezuelanska valkommissionen CNE, som hade till uppgift att anordna folkomröstningen och se till att den gick rätt till. Som ett led i att åstadkomma detta ingick kommissionen i månadsskiftet juni-juli 2004 en överenskommelse med de statliga och privata radio- och TV-stationerna som innebar att dessa skulle se till att journalistiken om valet bedrevs sakligt och balanserat (Resolución nr 040701-1069, CNE, Caracas).

Den andra intressenten var före amerikanska presidenten Jimmy Carters demokratiinstitut Carter Center, som engagerat sig som internationell valövervakare, och som antagit medieprojektet som en väsentlig del i denna övervakning. Carter Center blev därmed projektets huvudman och kontaktyta mot de venezuelanska myndigheterna. Chef för verksamheten var Jennifer McCoy, som till hjälp i Caracas hade Francisco Diez och Eduardo Mimica Miranda.

Den tredje intressenten var Norska utrikesdepartementet som åtagit sig att bekosta den delen av valövervakningen som handlade om mediernas rapportering, och som därigenom kom att finansiera GMM:s verksamhet.

Projektets organisation

Medieövervakningsprojektet leddes av Stein-Ove Grønsund, tidigare rektor för Nordisk Journalist Center i Århus, och numera verksam som frilansande konsult i medie- och biståndfrågor med bas i Miami, USA. Vetenskaplig ledare var undertecknad Tomas Andersson Odén, universitetslektor vid JMG, Göteborgs Universitet. Ansvarig för att organisationen i Caracas fungerade var Sharmelí Bustíos, sistaårsstudent med medievetenskaplig inriktning vid Universidad Central de Venezuela i Caracas. Knutna till projektet var också Elsy Manzanares, tidigare verksam som radiolärare på Universidad Central de Venezuela i Caracas, samt biträdande forskare Ulrika Andersson från JMG som i projektets inledningsskede bland annat skapade projektets databaser.

Förutom dessa centralt placerade personer engagerades som kodare ett 40-tal studenter från Caracas två största universitet, Universidad Central de Venezuela och Universidad Católica Andrés Bello. Utbildningen av kodarna ägde rum den 10-12 juli, varefter de i tre dagar på prov genomförde den kodning som sedan skulle användas i projektet. Därefter utvärderades arbetet och de bästa kodarna valdes ut. Kodningen utvärderades sedan också kontinuerligt under hela projektets gång av projektledningen genom uppföljningsmöten och dagliga kontakter med enskilda kodare.

Under den verkligt aktiva fasen var mer än 30 personer verksamma i projektet, varav drygt 25 venezuelanska studenter i journalistik eller medie- och kommunikationsvetenskap.

Centrum för verksamheten var ett för ändamålet speciellt inhyrt kontor i Castellana, en centralt belägen stadsdel i den venezuelanska huvudstaden Caracas. Dit levererades dagligen ifyllda kodblanketter från kodarna, och det var också där som materialet databehandlades och analyserades.

Undersökningens material och metod

Uppdraget bestod således i att undersöka de ledande mediernas bevakning av kampanjen inför folkomröstningen om Hugo Chavez presidentskap i augusti 2004. Undersökningen skulle genomföras på ett sätt som möjliggjorde kontinuerliga rapporter under kampanjens gång, dels om bevakningen som helhet dels om rapporteringen i enskilda medier.

Nyhetsmedierna i Venezuela

Venezuela har ett väl utvecklat mediasystem med både privata och statsägda radio- och TV-stationer, samt en relativt omfattande dagspress, framför allt i huvudstaden Caracas men också med några relativt stora regionala tidningar som Panorama i staden Maracaibo och El Caraboneno i Valencia. De största morgontidningarna i Caracas är El Nacional och El Universal. I Caracas utkommer också kvällstidningen Ultimas Noticias (Wilke 1996). Enligt World Press Trends ligger upplagetalen för de tre huvudstadstidningarna mellan 250 000 och 350 000 exemplar.

TV-landskapet i Venezuela rymmer en statlig och fyra privata nationella TV-stationer. Vid en publikmätning gjord av AGB Panamericana i juli 2004 dominerade de två privata stationerna RCTV och Venevision, medan programmen i statliga VTV och de två andra privata stationerna Televen och Globovision lockade betydligt färre tittare.

Stationernas karaktär varierar en del. Mest avviker privata Globovision vars utbud helt domineras av nyhetsändringar, efter modell från nordamerikanska CNN. Minst nyheter sänder Televen, vars utbud mestadels utgörs av lättare underhållning. De andra tre stationerna har ett mer varierat TV-utbud.

I Venezuela finns också ett brett utbud av radiostationer, med både nationella och lokala kanaler. I det undersökta radioutbudet ingår tre nationella radiokanaler — Radio Nacional, YVKE Mundial och Union Radio, och därutöver Radio Caracas Radio som är den största lokala kanalen i Caracas. De två förstnämnda — Radio Nacional och YVKE Mundial — är statliga och de två andra är privata.

Konsumtionssiffror från Caracas våren 2004 visar att YVKE Mundial var den radiostation som lockade flest lyssnare. Nästan lika stor var Union Radio, där lyssnandet emellertid var uppdelat på flera olika specialkanaler. Något färre lyssnade på enhetskanalen Radio Caracas Radio, och ännu färre på statliga talradion Radio Nacional.

Som antydes inledningsvis är mediasituationen i Venezuela komplicerad inte minst efter försöket till statskupp i april 2002, då några av de privata TV-stationerna till och med beskylldes för att ha varit pådrivande (Klein, 2003). Förhållandet mellan presidenten och de privata TV-stationerna har därefter varit mycket ansträngt.

TV-mediet är ju också till största delen privatägt. Av de fem nationella stationerna är fyra privatägda, däribland de två som når flest TV-tittare. För att uppväga detta informationsövertag för oppositionen har presidenten på senare tid flitigt utnyttjat möjligheten att gå ut med tal till nationen, så kallade cadenas, som samtliga radio- och TV-stationer kan tvingas sända närhelst presidenten så önskar, något som de privata stationerna uppfattat som ingrepp i deras yttrandefrihet.

I radiomediet råder inte samma privata dominans. En av de stora radiokanalerna är statskontrollerad, och även den andra statliga kanalen hävdar sig något sånär.

Tidningsbranschen är i allt väsentligt i privata händer. Den dagliga tidningen *Vea* stödjer dock presidenten. Den kan närmast betraktas som en chavistisk kampanjtidning. Den likaledes

dagliga, men starkt Chavezkritiska tidningen TalCual fyller en liknande funktion för en del av oppositionen.

Undersökningsmaterial och mätperiod

Det egentliga uppdraget från projektets huvudmän var således att undersöka om de venezuelanska radio- och TV-företagen höll avtalet de ingått med CNE och Carter Center. De helt centrala undersökningsobjekten var därför de största och mest betydelsefulla etermedieföretagen.

Urvalet av fyra radioföretag och fem TV-bolag i Caracas grundades dels på vilka företag som ingått avtalet med CNE och Carter Center, dels på uppgifter om vilka medier som dominerade marknaden. Urvalet kontrollerades med en ledande medieforskare i Caracas, professor Marcelino Bisbal, tidigare verksam vid det stora statliga universitetet Universidad Central de Venezuela, numera vid det katolska universitetet Universidad Católica Andrés Bello. Efter denna kontroll fastställdes urvalet av radio- och TV-stationer till radiostationerna YVKE Mundial, Union Radio, Radio Caracas Radio och Radio Nacional, samt TV-stationerna RCTV, Venevision, Televen, Globovision och VTV. Två av radio- och en av TV-stationerna ägs av den venezuelanska staten, medan de övriga stationerna är privatägda (tabell 1).

Tabell 1. De undersökta radio- och TV-stationernas ägarförhållanden

	<u>Radiostationer</u>	<u>TV-stationer</u>
<u>Statliga</u>	YVKE Mundial Radio Nacional	VTV
<u>Privata</u>	Radio Caracas Radio Union Radio	RCTV Venevision Televen Globovision

Medan urvalet av etermedier i allt väsentligt bestämdes av avtalet med CNE fanns en helt annat frihet vid urvalet av tidningar i undersökningsmaterialet, eftersom dessa inte ingick i överenskommelsen. Att de ändå undersöktes beror på två saker:

- 1) Tidningar utgör en viktig del i ett lands informationssystem, inte minst i samband med viktiga val. Om tidningarna inte undersökts skulle helt enkelt en viktig del av landets medieutbud inte finnas med i undersökningen.
- 2) Vanligtvis är det tidningsföretagens nyhetsavdelningar som förfogar över den största redaktionella kapaciteten. De är därmed centrala som skapare av den journalistiska dagordningen.

Av dessa båda skäl beslutades det att projektet även skulle omfatta de viktigaste tidningarna i Venezuela. De sju tidningsföretag som nämnts ovan valdes ut för analysen, fem med utgivning i Caracas och därutöver de två viktigaste tidningarna med utgivning utanför huvudstaden (tabell 2).

Tabell 2. De undersökta tidningarna: utgivningsorter och upplagetal

<u>Tidning</u>	<u>Utgivningsort</u>	<u>Upplaga</u>
El Universal	Caracas	300 000
Ultimas Noticias	Caracas	350 000
El Nacional	Caracas	250 000
Panorama	Maracaibo	145 000
El Carabobeno	Valencia	100 000
TalCual	Caracas	
Vea	Caracas	

Upplagetalen har hämtats från World Press Trends 2004, som dock saknar information om tidningarna Vea och TalCual.

Mätperioden inleddes den 13 juli 2004 med tre dagars provkodning. Materialet från denna kodning användes inte i själva undersökningen annat än till att illustrera för övriga intressenter (främst CNE och Carter Center) att metoden fungerade. För övrigt användes provkodningsperioden dels som en praktisk övning för kodarna, dels till att säkerställa att alla viktiga aspekter och aktörer i folkomröstningen fanns med i kodningsschemat.

Den egentliga undersökningsperioden omfattade exakt en månad. Den inleddes den 16 juli 2004 och avslutades i samband med folkomröstningen den 15 augusti. Under merparten av denna period kodades etermediernas nyhetssändningar två gånger dagligen fem dagar i veckan (måndag-fredag). Radionyheterna kodades morgon och kväll, TV-nyheterna vid lunchtid och kväll. För radiokanalerna kodades alla kanalers nyhetssändningar mellan 06 och 07 på morgonen. Tidpunkterna för övrigt kodat material varierade något beroende på kanalernas val av nyhetstid. För flertalet radiokanaler betydde det kodning av kvällssändningar strax efter kl 18, och för TV-kanalerna lunchsändningar kring kl 12 och kvällssändningar efter kl 21.

Under den första veckan i augusti utökades kodningen av TV till tre gånger dagligen: morgon, middag och kväll. Anledningen var ett ganska hästskt utfall av informationsministern Jesse Chacon mot en av de privata TV-stationerna måndagen den 2 augusti, där han hotade med statliga sanktioner om inte stationen ändrade sin valbevakning. Det innebar särdeles höga krav på precision i den rapport om medieutbudet som skulle överlämnas till Carter Center och valkommissionen påföljande helg.

Eftersom tillgången till kodare var begränsat infördes samtidigt varannandagskodning av dagspressen.

Trots den intensiva kodningsverksamheten är det trots allt endast ett urval av radio- och TV-stationernas nyhetsutbud som kodats. Det bedömdes ändå som tillräckligt eftersom alla viktiga nyheter sänds flera gånger varje dag, och därmed med stor sannolikhet fångats upp genom kodningen av två sändningar per dag, och definitivt genom kodningen av tre TV-sändningar per dag under vecka 32. Ingen radio- eller TV-station framförde heller några klagomål på precisionen i undersökningen.

Förutom etermediernas nyhetssändningar kodades både radio- och TV-kanalernas debattprogram. Ambitionen var att koda och analysera alla de viktiga debattprogrammen i radio och TV. Här är det alltså fråga om en analys av det totala debattutbudet.

Detsamma gäller i hög grad tidningarna, som de två inledande undersökningsveckorna kodats och analyserats i sin helhet, och därefter varannan dag fram till folkomröstningen den 15 augusti. För samtliga medier gäller dock att endast material med direkt anknytning till folkomröstningen kodats och analyserats. Andra nyheter om exempelvis sport, kultur och brottslighet utan anknytning till omröstningen har lämnats därhän.

Databaserna

Det kodade materialet har stansats in i fyra databaser, en vardera för nyhetssändningarna i radio respektive TV, en för debattprogrammen i radio/TV och en för de kodade tidningarna.

Databaserna innehåller kodad information om:

- 2 142 inslag som sänts i de fem TV-stationernas nyhetsprogram,
- 2 000 inslag som sänts i de fyra radiostationernas nyhetsprogram,
- 1 966 artiklar införda i de sju undersökta tidningarna, samt
- 2 832 inlägg i debattprogram i radio och TV.

För vart och ett av nyhetsinslagen och nyhetsartiklarna registrerades ämne och huvudpersoner. Dessutom registrerades om mediet på något sätt gynnade någon av sidorna i valkampanjen, eller om inslaget var balanserat och neutralt. Ett inslag ansågs kunna gynna endera sidan genom att mediet självt — vanligtvis reportern — uttryckte en åsikt eller genom en påtagligt välvillig eller illvillig behandling av en intervjuad person från regeringssidan eller oppositionen. Ett annat sätt att gynna den ena eller den andra parten var att låta den dominera inslaget så att bara ena sidan fick komma till tals.

För TV och tidningar har även bildmaterialet bedömts utifrån vilka som förekommer i bild och om det gynnat eller missgynnat någon av sidorna i kampanjen.

Debattprogram i radio och TV förekom främst i valkampanjens slutskede. Totalt kodades 53 debattprogram i radio och TV. Av dessa sändes 45 stycken i TV och 8 i radio. I debattprogrammen registrerades vilka ämnen som debatterades, hur lång tid var och en av debatttagarna fick komma till tals, inläggets form (offensivt, defensivt, neutralt informativt) samt eventuella åsiktsyttringar från publik och debattledare.

Metoddiskussion

Att bedöma mediernas eventuella partiskhet på detta sätt är givetvis inte oproblematiskt. Metoden i sig har sina begränsningar, exempelvis genom att den inte registrerar om ett inslag som är gynnsamt för endera parten är relevant eller irrelevant. Om presidenten har gjort något särskilt positivt för landet kan det ju vara rimligt att det resulterar i några inslag som är gynnsamma för honom, och tvärtom. Denna typ av relevans registreras inte i undersökningen.

En annan osäkerhetsfaktor är kodningen som utförts av studenter från två av landets större universitet. För kodningen valdes enbart studenter från universitetens utbildningar i journalistik och kommunikation, vilket bör säkerställa en viss förtrogenhet med metod och problematik. Kvaliteten på kodningen säkerställdes genom utbildning och kontinuerlig utvärdering, och systematiska fel orsakade av kodarnas eventuella egna politiska sympatier minimerades genom att de med jämna mellanrum bytte kodningsobjekt.

En felkälla som är svår att komma till rätta med är dock den tendens som kan orsakas av att kodarna hämtas från ett specifikt samhällsskikt. Det är ett känt faktum att de minst bemedlade grupperna i samhället är underrepresenterade på universiteten på många håll i världen, och det finns ingen anledning att tro att Venezuela skulle utgöra ett undantag. Det uttrycktes också oro, från båda sidor i folkomröstningskampanjen, att medieundersökningen skulle kunna bli partisk på grund av urvalet av kodare. Dessa synpunkter blev dock mindre vanliga när projektet började leverera resultat, och efter ett par veckors undersökningar kom signaler från flera av de undersökta medierna att de ansåg att resultaten hade god trovärdighet och precision.

Andra liknande undersökningar

Systematiska undersökningar av medieinnehåll med kvantitativ metod har sedan lång tid tillbaka utförts inom samhällsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs Universitet, först vid statsvetenskapliga institutionen, och senare vid den i början av 1990-talet nyinrättade

institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG). Där har omfattande innehållsstudier bland annat utförts inom projekt vid Dagspresskollegiet och Publicistiskt Bokslut, båda inriktade på innehållet i pressen.

Undersökningar med särskild betoning på radions och televisionens valbevakning har under många år utförts av professor Kent Asp vid samma institution. I två rapporter redovisas och diskuteras metoden som använts i dessa valundersökningar (Asp 1991, Asp m.fl 2000).

Det är i hög grad på denna metod, kombinerad med erfarenheter från projektet Publicistiskt Bokslut (Andersson Odén & Wadbring, 2003), som undersökningen av medierapporteringen i Venezuela 2004 bygger.

Inspiration har också hämtats från Valverde och Rosales undersökning av valbevakningen i samband med Mexicos presidentval 1994. Undersökningen gällde bevakningen i två ledande TV-kanaler, och utfördes av Mexican Academy of Human Rights under perioden januari – april 1994. Analysen bygger på 1 282 nyhetsinslag, och resulterade i slutsatsen att båda nyhetskanalerna påtagligt gynnade kandidaten från regeringspartiet PRI, genom att ge honom mera utrymme och genom att låta honom framträda i gynnsammare sammanhang än de andra presidentkandidaterna. Därigenom, menar rapportens författare, gav de mexikanska TV-stationerna inte väljarna en objektiv och balanserad bild av kandidaterna i presidentvalet (Valverde & Rosales, 1994).

Efter undersökningen i Venezuela har en liknande undersökning också utförts av mediebevakningen i samband med presidentvalet i Palestina i januari 2005.

TV-stationernas nyhetsbevakning av kampanjen

Under perioden 16 juli – 14 augusti 2004 kodades totalt 190 nyhetssändningar med 2 142 inslag om valkampanjen och folkomröstningen i Venezuela från de fyra privata TV-stationerna RCTV, Venevision, Televen och Globovision och den statliga stationen VTV.

De fem TV-stationernas bevakning inför folkomröstningen ökade successivt under undersökningsperioden. Den första undersökningsveckan hade de sammanlagt 273 inslag, den sista veckan 709 inslag om folkomröstningen.

Den helt dominerande delen av inslagen var nyhetsinslag, men där förekom också ett 50-tal inslag av opinionsbildande karaktär, varav 20 bedömdes framföra stationens officiella ståndpunkter, i fortsättningen kallat ledare, och 32 vara krönikor av enskilda medarbetare eller fria debattörer. Några nyhetssändningar utsattes också för avbrott för statliga budskap, så kallade cadenas, som nästan alla innehöll någon form av tal från president Chavez. Flertalet sådana avbrott drabbade den privata stationen Globovision och statliga VTV (tabell 3).

Tabell 3. Analyserade TV-inslag. Typ av inslag (antal)

	RCTV	Venevision	Televen	Globovision	VTV	Totalt
Ledare	12	1	3	2	2	20
Krönikor	18	1	8	4	1	32
Nyheter	460	399	279	475	360	1973
Cadenas	0	0	1	16	16	33
Övrigt inslag	12	3	8	29	32	84
Totalt	502	404	299	526	411	2142

Ledare och krönikor

TV-stationernas officiella ställningstaganden var således ganska få, och de som förekom sändes nästan allesammans den sista veckan före folkomröstningen. Många var lågmälda och i stort sett neutrala i sakfrågan. I stället var det demokratin och omröstningen som sådan man tog ställning till. I privata Venevision och statliga VTV var sådana neutralt hållna inslag de enda officiella ståndpunkterna som framfördes i ledarform.

Tre av stationerna, de privatägda RCTV, Televen och Globovision, markerade dock ståndpunkter i den fråga som omröstningen gällde. De tog alla ställning mot president Chavez (tabell 4). Televen och Globovision gjorde det i enstaka inslag den sista kampanjveckan, medan RCTV som enda station gjorde det upprepade gånger under praktiskt taget hela kampanjperioden.

Tabell 4. Ställningstaganden i TV-nyheternas ledare och krönikor (antal inslag)

	RCTV		Venevision		Televen		Globovision		VTV		Totalt
	Led.	Krö n.	Led.	Krö n.	Led.	Krö n.	Led.	Krö n.	Led.	Krö n.	Ledare+krö n.
Pro Chavez										1	1
Contra Ch.	10	16			2	1	1	3			33
Neutral	2	2	1	1	1	6	1	1	2		17

RCTV:s ställningstaganden mot presidenten gjordes också i de 18 krönikor som sändes under kampanjen. 16 av dem tog mer eller mindre tydligt ställning mot Chavez. Detsamma gällde för tre krönikor sända i Globovision den sista kampanjveckan.

Den statliga stationen VTV hade, också den sista kampanjveckan, en krönika till Chavez fördel, medan Televisión och Venevisións krönikor i huvudsak förhöll sig neutrala. En krönika i Televisión har sorterats bort som icke relevant.

Totalt fanns det således i det samlade utbudet av ledare och krönikor i TV ett markant övertag för oppositionen. Bara någon enstaka krönika i den statliga TV-kanalen tog presidentens parti.

Nyhetsinslag

Den helt dominerande delen av budskap om folkomröstningen framfördes emellertid i stationernas nyhetsinslag, där antalet inslag också successivt ökade under mätperioden, från 273 den första mätveckan till 709 den sista. Totalt kodades 1973 nyhetsinslag om valkampanjen i de fem TV-stationernas TV-utbud (tabell 5).

Själva valproceduren och frågor kring den var ett av de ämnen som togs upp flest gånger i nyhetsinslagen. Av övriga ämnen dominerade frågor om demokrati och mänskliga rättigheter, medan frågor om ekonomi togs upp i relativt få inslag.

Att frågor om demokrati och om folkomröstningen som sådan fick så stort utrymme hänger samman med den djupa misstro som rådde mellan regeringen och oppositionen, som ifrågasatte allt från regeringens demokratiska trovärdighet till möjligheten att maskinerna som skulle registrera väljarnas röster kunde vara manipulerade.

Tabell 5. Ämnesområden i de undersökta TV-nyheterna (antal och %)

Ämne	Antal	Procent
Valproceduren	795	40,3
Demokrati	548	27,8
Mänskliga rättigheter	120	6,1
Relationer till andra länder	70	3,5
Politiskt våld	57	2,9
Korruption	49	2,5
Hot om våld	50	2,5
Statligt socialt utbildningsprogram	38	1,9
Annan ekonomi	30	1,5
Privatekonomi	28	1,4
Annan kriminalitet	22	1,1
Naturresurser	9	0,5
Arbetslöshet	7	0,4
Annat ämne	150	7,6
Total	1973	100

Det fanns både likheter och skillnader i stationernas ämnesval. Således dominerade frågan om valproceduren och själva folkomröstningen stort i samtliga stationers valbevakning, och i samtliga kom också inslag om demokratifrågan på andra plats. Inte heller i övrigt förekom några dramatiska skillnader i ämnesvalen.

Ändå förekom en del variation. Exempelvis fick nyheter om mänskliga rättigheter betydligt större plats i RCTV än i övriga kanaler, medan statliga VTV släppte fram betydligt fler nyheter än övriga stationer om statliga sociala utbildningsinsatser, så kallade misiones, riktade till den fattiga delen av befolkningen.

De privata stationerna Venevision och Globovision sände fler inslag om demokratifrågor än övriga TV-stationer, och den likaledes privata Televen hade fler inslag om politiskt våld och hot om våld.

Den samlade bedömningen av stationernas ämnesval är att de privata stationernas ämnesval i något högre grad än den statliga var inriktade på frågor som innebar kritik mot den sittande presidenten, medan den statliga stationen var mer inriktad på sådant som kunde vara gynnsamt för regimen.

Tendensen framträder än tydligare vid analysen av nyhetsinslagens huvudpersoner. Där visar det sig dock att två av de privata TV-stationerna, Venevision och Televen, inte gynnade oppositionen genom att låta den få mer utrymme, utan tvärtom lät president Chavez, hans valorganisation Commando Maisanta och andra Chavezanhängare få mest utrymme. I Televens fall var dominansen för Chavezsidan ganska stor, medan den i Venevision var såpass liten att man kanske snarare bör tala om ett väl balanserat nyhetsutbud (tabell 6).

I de återstående tre stationernas nyhetsutbud var balansen betydligt sämre, framför allt i statliga VTV där Chavezsidans representanter förekom sju gånger så ofta som huvudpersoner som oppositionen. I de privata stationerna RCTV:s och Globovisions nyheter var det i stället oppositionen som dominerade; i RCTV förekom oppositionen 2,5 gånger så ofta som Chavezsidan, i Globovision 1,5 gånger så ofta.

Tabell 6. *Huvudpersoner i TV-nyheterna (procent)*

	RCTV	Venevision	Televen	Globovision	VTV
Chavezsidan	11	22	21	18	45
Oppositionen	28	20	15	27	6
Övriga	61	58	64	55	49
N	460	399	279	475	360

Andra samhällsgrupper som förekom ofta som huvudpersoner i nyhetsutbudet var framför allt valförrättare (18%), internationella observatörer (6%), näringslivsföreträdare (4%) och regeringsföreträdare eller diplomater från andra länder (3%). Representanter för kyrkan, facket eller olika sociala folkrörelser förekom också, men utgjorde inte några dominerande inslag i valbevakningen.

I ungefär två tredjedelar av inslagen förekom endast en aktör, utöver stationens egen reporter. På denna punkt förekom ingen större skillnad mellan de fem TV-stationerna. Gemensamt är också att den sida som valts till huvudperson i inslaget oftast fick tala oemotsagd; endast i undantagsfall fick motståndarsidan komma till tals i samma nyhetsinslag. Bäst på att släppa fram motståndarsidan var Televen, där sådana motparter förekom i 17-18 procent av inslagen. Sämst var RCTV och VTV som bara släppte fram motparter i 7-8 procent av inslagen (tabell 7).

Tabell 7. *Motpartens tillfällen att kommentera huvudpersons uttalanden i TV-nyheterna (%)*

Kommenteras av:	RCTV Huvudperson:		Venevision Huvudperson:		Televen Huvudperson:		Globovision Huvudperson:		VTV Huvudperson:	
	Chavez	Opp.	Chavez	Opp.	Chavez	Opp.	Chavez	Opp.	Chavez	Opp.
Motståndare	7	8	10	6	17	18	12	10	7	8
Annan	20	26	22	33	15	36	25	29	27	42
Ingen	72	67	67	61	68	45	63	61	66	50
Summa %	99	101	99	100	100	99	100	100	100	100
N	54	132	89	85	59	44	101	137	181	24

Det finns dock inga tydliga tecken på att stationerna stödde någondera sidan i kampanjen genom att oftare släppa fram kommentarer från Chavez sidan eller oppositionen. Det typiska var i stället att huvudpersonernas argument fick stå oemotsagda oavsett vilken sida det rörde sig om. Ett undantag fanns dock, nämligen statliga VTV som sällan lät oppositionen komma till tals utan kommentarer, endera från regeringssidan eller från någon annan grupp i samhället.

Vid en samlad bedömning av inslagen visade det sig att det var just genom att låta ena sidan dominera som några av stationernas valbevakning blev ganska skev. En av stationerna, statliga VTV, var dock partisk även genom att inslagen ofta mera uttalat tog ställning för ena sidan — i VTV:s fall nästan uteslutande för Chavez sidan. I VTV var 16 procent av nyhetsinslagen uppenbart partiska på detta sätt (tabell 8).

Av de privata kanalerna var det framför allt Globovision som sände inslag som uppenbart tog ställning för ena parten — i den stationens fall för oppositionen. Övriga kanaler var betydligt försiktigare på den punkten.

Privatägda stationen Televen utmärkte sig genom att ha en påfallande stor andel neutralt informerande nyhetsinslag.

Tabell 8. TV-nyheternas journalistiska form (%)

	RCTV	Venevision	Televen	Globovision	VTV
Inslaget tar tydligt ställning	2	2	4	7	16
Ena sidan dominerar	52	46	36	48	47
Neutralt informerande	45	52	60	45	37
N= antal nyhetsinslag	460	339	279	475	360

Genom att markera vilken sida som stationen gynnat i de inslag där den antingen tagit tydlig ställning eller låtit ena sidan dominera erhålls ett mått på stationens politiska tendens i nyhetsmaterialet. Det framgår då att tre av dem brustit i opartiskhet genom att gynna endera sidan i folkomröstningen, medan de två andra hållit nyhetsrapporteringen någorlunda neutral. De båda relativt neutrala var Televen, vars rapportering sammantaget ändå kan ha gynnat regeringssidan något, och Venevision som i ungefär motsvarande grad ser ut att ha gynnat oppositionen (tabell 9).

Starkt partiska till oppositionens förmån var de båda privata nyhetskanalerna Globovision och RCTV. Globovision var det både genom att sända ett relativt stort antal nyhetsinslag där stationen öppet tog ställning mot regeringssidan och genom att låta en stor del av de övriga inslagen domineras av intervju personer från samma sida. RCTV tog sällan

Tabell 9. TV-nyheternas politiska tendens (%)

	RCTV	Venevision	Televen	Globovision	VTV
Pro Chavez	8	19	24	15	56
Contra Chavez	46	29	16	39	7

Neutralt	45	52	60	46	37
N= antal nyhetsinslag	460	339	279	475	360

öppet ställning i rapporteringen, men var å andra sidan än mer generöst med utrymmet för oppositionen.

Allra tydligast i sin partiskhet var dock statliga VTV, som bara i undantagsfall sände nyhetsinslag där oppositionen på något sätt gynnades. Hela 56 procent av VTV:s nyheter gynnade president Chavez, endera genom att regeringssidan tilläts dominera inslaget, eller genom att stationen tog öppet ställning.

Cadenas

Totalt 33 gånger under analysperioden registrerades avbrott i de fem stationernas nyhetssändningar. Avbrotten kallades cadenas, och utnyttjades av statsmakten för olika former av meddelanden. Det var uppenbart att stationerna i flertalet fall betraktade dessa cadenas som synnerligen ovälkomna avbrott i verksamheten, och att de inte kunde styra när de skulle inträffa.

Cadenan sändes vanligen i samtliga kanaler samtidigt, vilket innebär att den kunde bryta ett nyhetsprogram i en kanal och ett underhållningsprogram eller reklaminslag i en annan. Att cadenas i undersökningen förekommer oftare i registreringarna för några av TV-stationerna innebär alltså inte att de sände fler cadenas, utan bara att de oftare inföll då dessa stationer hade någon av sina viktigaste nyhetssändningar.

Tendensen i de cadenas som bröt nyhetssändningarna var nästan undantagslöst till regeringssidans fördel. Ofta var det inslag där presidenten själv höll långa tal, eller där han framträdde i sammanhang som kunde vara gynnsamt för hans valkampanj, exempelvis som invigare av något socialt projekt eller i möte med företrädare för andra länder. Vid 15 tillfällen den sista kampanjmånaden bröts Globovisions nyhetssändningar av sådana inslag, och vid 14 tillfällen VTV:s (tabell 10).

Vid ett par tillfällen någon vecka före folkomröstningen bröts sändningarna av cadenas med neutralt innehåll. I dessa fall var det valkommissionen som kom med information om hur valet skulle gå till. Dessa inslag var i allmänhet avklarade på några få minuter, medan inslagen från Chavez aktiviteter ofta pågick en halvtimme eller mer.

Tabell 10. Förekomst och tendens i cadenas som bröt nyhetssändning i TV (antal)

	RCTV	Venevision	Televen	Globovision	VTV
Pro Chavez				15	14
Contra Chavez					
Neutralt			1	1	2
Totalt antal cadenas			1	16	16

Cadenorna med president Chavez som huvudperson förekom under hela den sista månaden före folkomröstningen, men det fanns ett tydligt mönster i sändningstiderna. De första kampanjveckorna, som inföll i juli 2004, sändes de nästan undantagslöst så att de bröt viktiga nyhetssändningar från TV-stationen Globovision. Detta upphörde längre fram i kampanjen, då de i stället sändes när statliga VTV hade sina nyhetssändningar.

Det samlade TV-utbudet

Sammantaget måste konstateras att det samlade nyhetsutbudet om folkomröstningen från de fem TV-stationerna bör ha gynnat oppositionen. Till detta bidrog framför allt de påtagligt partiska nyhetssändningarna i Globovision och RCTV, och i någon mån också sändningarna från Venevision.

Att den statliga TV-stationen VTV var ytterligt partisk till Chavezsidans fördel uppvägde givetvis en del av oppositionens informationsövertag i TV-mediet, men kanske hade den privata Venevisions svagt Chavezvänliga nyheter väl så stor betydelse, just genom att inte vara så påtagligt propagandistiska.

Hur stor betydelse cadenorna hade är svårt att avgöra. Någon betydelse torde de ha haft, dels genom att de störde framför allt de partiska nyhetssändningarna från Globovision, dels genom att de för tittarna på de privata TV-stationerna faktiskt visade upp bilder av en regim som uppträdde tillsammans med representanter för främmande länder eller agerade för att hjälpa fattiga delar av landets egen befolkning.

Men trots dessa faktorer som verkade till regimens fördel gav ändå partiskheten hos de stora privata stationerna oppositionen ett visst övertag i det samlade TV-utbudet sådant det kom till uttryck i de viktigaste nyhetssändningarna.

Radiostationernas bevakning av kampanjen

Parallellt med studien av nyhetsprogrammen i TV undersöktes motsvarande program från fyra stora radiostationer. Två av dem, Radio Nacional och YVKE Mundial, kontrolleras av staten, medan de båda andra, Union Radio och Radio Caracas Radio, är privata.

Totalt kodades 147 radiosändningar med exakt 2 000 inslag om folkomröstningen. Av dessa har 34 bedömts som irrelevanta, varför analysen nedan gjorts på 1 966 inslag.

Under mätperioden hade de fyra stationerna vardera ungefär ett hundratal inslag per vecka om folkomröstningen, lite färre i Union Radio, lite fler i Radio Caracas Radio och framför allt i YVKE Mundial, som sände drygt 600 inslag om folkomröstningen under de fyra undersökningsveckorna (tabell 11).

Nästan alla radioinslagen har klassificerats som nyheter, men där förekom också ett litet antal ledare och krönikor. Dessutom har nyhetssändningarna vid tolv tillfällen avbrutits av statliga meddelanden, så kallade cadenas.

Tabell 11. Kodade radioinslag. Typ av inslag. Antal

	Radio Nacional	YVKE Mundial	Union radio	Radio Caracas radio	Totalt
Ledare		7			7
Krönikor				3	3
Nyheter	432	604	366	542	1 944
Cadenas		12			12
Totalt	432	616	366	545	1 966

Ledare och krönikor

I de undersökta radionyheterna förekom således ett mycket litet antal ledare och krönikor om folkomröstningen. De fördelades mycket ojämnt mellan stationerna; inslag av ledarkaraktär noterades under mätperioden enbart i statliga YVKE Mundial, som hade sju sådana inslag, alla sända under de två sista kampanjveckorna. Krönikor förekom enbart i privata Radio Caracas Radio, där tre krönikor registrerades, alla tre sända den näst sista kampanjveckan. YVKE:s ledare tog i samtliga fall ställning för president Chavez, medan tendensen i Radio Caracas Radios krönikor skiftade; en var positiv till Chavez, en var negativ och en var neutral (tabell 12).

Tabell 12. Ställningstaganden i radionyheternas ledare och krönikor (antal inslag)

	Radio Nacional		YVKE Mundial		Union radio		Radio Caracas R.		Totalt
	Led.	Krö n.	Led.	Krö n.	Led.	Krö n.	Led.	Krö n.	
Pro Chavez			7					1	8
Contra Chavez								1	1
Neutral								1	1

I de övriga stationernas nyhetssändningar förekom varken ledare eller krönikor om folkomröstningen under de fyra undersökningsveckorna.

Nyhetsinslag

Antalet registrerade nyhetsinslag om folkomröstningen var 1 944. De fördelade sig ganska jämt över mätperioden, med cirka 500 inslag per vecka.

Liksom TV-nyheterna dominerades nyheterna i radio av inslag om själva valproceduren och om demokratin som sådan. Tillsammans var dessa två kategorier huvudämnen i nästan tre fjärdedelar av radiostationernas nyhetsinslag. Övriga större ämnen var Venezuelas relationer till andra länder, mänskliga rättigheter och våld och hot om våld i samband med den politiska processen (tabell 13).

Skillnaderna mellan radiostationernas ämnesval var på denna punkt ganska små. Valproceduren och demokratifrågorna dominerade i alla fyra. Dock betonade privata Union Radio demokratifrågorna något mer än de övriga, medan den andra privata radiostationen lade mest tonvikt vid nyheter med betoning på mänskliga rättigheter.

De statligt kontrollerade stationerna YVKE Mundial och Radio Nacional tog å sin sida upp fler nyheter om de statliga sociala hjälpprogrammen och om Venezuelas relationer till andra länder.

Tabell 13. Ämnesområden i de undersökta radionyhetererna (antal och %)

Ämne	Antal	Procent
Valproceduren	1 004	51,6
Demokrati	447	23
Relationer till andra länder	81	4,2
Mänskliga rättigheter	77	4,0
Hot om våld	57	2,9
Statligt socialt utbildningsprogram	47	2,4
Annan ekonomi	38	2,0
Politiskt våld	31	1,6
Annan kriminalitet	18	0,9
Naturresurser	15	0,8
Korruption	13	0,7
Privatekonomi	13	0,7
Arbetslöshet	1	0,1
Annat ämne	102	5,2
Total	1 944	100

Om skillnaderna var små mellan stationernas ämnesval, så var de desto större vid valet av huvudperson. Där visade det sig att de statliga radiostationerna Radio Nacional och YVKE Mundial mycket starkt dominerades av intervjupersoner från Chavezsidan, medan de privatägda stationerna på motsvarande sätt dominerades av personer från oppositionen. Den tydligaste obalansen uppvisade Radio Nacional, som knappast alls släppte fram företrädare för oppositionen, medan regeringssidan förekom i ett mycket stort antal inslag om folkomröstningen (tabell 14). Bäst balans hade Radio Caracas Radio, men även där dominerade ena sidan stort. I Radio Caracas Radio förekom inslag med huvudpersoner från oppositionen cirka 2,5 gånger så ofta som inslag där huvudrollen innehades av någon från regeringssidan.

Tabell 14. Huvudpersoner i radions nyhetsinslag (procent)

	Radio Nacional	YVKE Mundial	Union Radio	Radio Caracas R.
Chavezsidan	57	36	9	11

Oppositionen	2	9	32	27
Övriga	41	55	59	62
N=antal inslag	432	604	366	542

Skevheten gick igen i valet av sidoaktörer, även om tendenserna där inte var lika tydliga, bland annat därför att ganska få inslag över huvud taget hade mer än en aktör vid sidan av radioreportern eller nyhetsuppläsaren. I statliga Radio Nacional fick huvudpersonen stå oemotsagd i 96 procent av de inslag där Chavez sidan var huvudaktör och i likaledes statliga YVKE Mundial i 92 procent. I de få inslag där oppositionen var huvudperson fick den stå oemotsagd i 75 respektive 87 procent i de statliga kanalerna. De privata kanalerna Union Radio och Radio Caracas Radio var något mer balanserade på den punkten. I dessa fick huvudpersonen, oavsett om det var Chavez sidan eller oppositionen, stå oemotsagd i cirka 70 procent av inslagen (tabell 15).

I de fall där det fanns mer än en aktör missgynnade statliga YVKE Mundial oppositionen genom att sällan låta den kommentera regeringssidans uttalanden. På motsvarande sätt missgynnade de privata kanalerna regeringssidan genom att sällan låta den kommentera oppositionen när den var nyhetsinslagens huvudaktör. Den statliga kanalen Radio Nacional lät praktiskt taget aldrig motståndarsidan kommentera, men släppte däremot ofta fram någon tredje part att kommentera de få inslag där huvudpersonen var någon ur oppositionen.

Sammantaget kan man konstatera att radiostationerna inte i någon större grad använde sidopersoner som kunde balansera uttalanden från de viktigaste parterna i folkomröstningskampanjen. I statliga Radio Nacional förekom det knappast över huvud taget att motståndarsidan fick kommentera, i likaledes statliga YVKE Mundial fick Chavez sidan kommentera knappt vart tionde inslag med oppositionen, medan oppositionen knappast alls fick kommentera Chavez sidans yttranden.

De privata stationerna gynnade på motsvarande sätt oppositionen genom att ibland låta den komma till tals i inslag där Chavez sidan spelade huvudrollen, medan Chavez sidan sällan fick komma till tals i inslag där oppositionen hade huvudrollen. De privata stationerna var på denna punkt något mer balanserade än de statliga. Någon balans i ordets egentliga mening var det dock inte fråga om, bara mindre obalans.

Tabell 15. Motpartens tillfällen att kommentera huvudpersonens uttalanden (%)

Kommenteras av	R. Nacional Huvudperson:		YVKE Mundial Huvudperson:		Union radio Huvudperson:		Radio Caracas R. Huvudperson:	
	Chavez	Opp.	Chavez	Opp.	Chavez	Opp.	Chavez	Opp.
Motståndare	1	0	1	8	9	5	15	5
Annan	3	25	7	5	19	20	15	27
Ingen	96	75	92	87	72	75	70	68
N=antal inslag	245	8	217	53	32	117	60	148

Tabell 16. Radionyheterens journalistiska form (%)

	R. Nacional	YVKE Mundial	Union Radio	R. Caracas R.
Inslaget tar tydligt ställning	11	17	2	1
Ena sidan dominerar	52	49	43	45
Neutralt informerande	37	34	54	54
N= antal nyhetsinslag	432	604	366	502

De två statliga radiostationerna Radio Nacional och YVKE Mundial innehöll också ett ganska stort antal nyhetsinslag där stationerna tog tydligt ställning i folkomröstningsfrågan. Det gällde speciellt den populära underhållningskanalen YVKE Mundial, som själv tog ställning i 17 procent av nyhetsinslagen om omröstningen. Radio Nacional gjorde det i 11 procent av inslagen, medan motsvarande siffror för de privata stationerna låg på någon enstaka procent.

Som redan visats i statistiken för huvudaktörer och sidoaktörer var gynnandet av den ena sidan i folkomröstningen genom att låta den dominera nyhetsinslagen ännu vanligare. Den typen av gynnande förekom i ungefär hälften av alla inslagen i alla fyra stationernas nyhetsutbud. Endast hälften av inslagen i de privata stationerna var neutralt informerande inslag om folkomröstningen, med balans mellan intervjupersonerna. I de statliga stationernas nyhetssändningar var sådana inslag ännu ovanligare. Där utgjorde de bara en dryg tredjedel (tabell 16).

Partiskhet i de enskilda nyhetsinslagen behöver ju inte betyda obalans i sändningarna som helhet. Man kan tänka sig att ett inslag som gynnar regeringssidan balanseras av ett annat som gynnar oppositionen. Sådana balanserande inslag förekom, men helheten i alla fyra undersökta radiostationernas nyhetssändningar blev ändå mycket obalanserad.

Den station som uppvisade bäst balans var Union Radio, där något mer än vartannat inslag om folkomröstningen kunde klassificeras som neutralt informerande. Av de återstående gynnades oppositionen av ungefär tre gånger så många inslag som regeringen i Union Radios nyheter (tabell 17).

I Radio Nacional var drygt en tredjedel av inslagen neutralt informerande, medan nästan alla övriga inslag tog ställning för regeringssidan endera genom att uttryckligen säga det eller genom att låta regeringssidans representanter dominera. Även den andra statligt kontrollerade kanalen YVKE Mundial var mycket partisk i sin rapportering, även om obalansen inte var fullt så uttalad som i fallet Radio Nacional.

Tabell 17. Radionyheternas politiska tendens (%)

	R. Nacional	YVKE Mundial	Union Radio	R. Caracas R.
Pro Chavez	62	57	11	8
Contra Chavez	1	8	35	37
Neutralt	37	35	54	55
N= antal nyhetsinslag	432	604	366	542

Tabell 18. Förekomst och tendens i cadenas som bröt nyhetssändning i radio

	R. Nacional	YVKE Mundial	Union radio	R. Caracas R.
Pro Chavez		12		
Contra Chavez				
Neutralt				
Totalt antal cadenas		12		

Cadenas

Under mätperioden noterades tolv cadenas under radionyhetererna, samtliga i YVKE Mundial. Ingen cadena registrerades under de andra stationernas nyhetssändningar.

I alla tolv cadenorna var det Chavez eller hans organisation Commando Maisanta som agerade. Det viktigaste ämnet som togs upp gällde själva valproceduren, men också frågor om demokrati förekom flera gånger. Alla cadenorna hade tydlig tendens till president Chavez fördel (tabell 18).

Det samlade radioutbudet

Sammantaget kan man säga att den väljare som tog del av alla de fyra stora radiostationernas nyhetsutbud kunde få en ganska mångsidig och balanserad bild av parterna i folkomröstningskampanjen, medan den som endast tog del av utbudet i en kanal fick en starkt vinklad bild. En bild som gynnade president Chavez om stationen var någon av de statliga stationerna, och som gynnade oppositionen om det var någon av de privata.

Mest tendensiös av radiostationerna var statliga Radio Nacional, där oppositionen knappast alls fick komma till tals. I statliga YVKE Mundial och privata Union Radio och Radio Caracas Radio förekom båda sidor i nyhetsinslagen, men även dessa stationer var klart tendensiösa. Den station som i någon mån överlät åt lyssnarna att själva ta ställning var Union Radio, som i något högre grad än de andras släppte fram båda sidor i nyhetsinslagen.

Genom att de statliga radiostationerna så ensidigt gynnade regeringssidan kom nyhetssändningarna i radiomediet som helhet att i viss mån favorisera president Chavez i folkomröstningskampanjen. Visserligen gynnade de privata stationerna oppositionen, men inte i så hög grad att de kunde väga upp Chavez övertag i den statliga radion.

Debattprogrammen i radio och TV

I fyra TV-kanaler och två radiokanaler hölls politiska debattprogram inför folkomröstningen. Totalt registrerades 45 sådana debattprogram i TV-kanalerna och 8 stycken i radiokanalerna, de allra flesta sända i kampanjens slutskede. Programtiden varierade starkt, från korta meningsutbyten mellan två deltagare till timslånga debatter med publik och flera deltagande politiker. Den totala debatttiden var 31 1/4 timmar, varav 27 3/4 timmar sändes i TV och 3 1/2 timmar i radio.

Totalt registrerades 2 832 frågor och debattinlägg. Debattörerna själva svarade för 1 475 inlägg, debattledarna för 1 198 och återstående 215 inlägg kom från publiken eller personer utanför studion (tabell 19).

Värt att notera är att president Hugo Chavez knappast alls förekom personligen i debattprogrammen. Han har istället företrätts av en regeringsledamot eller någon annan representant från hans valorganisation Commando Maisanta. I de fall Hugo Chavez registrerats som deltagare i debatten har det vanligen rört sig om något uttalande av presidenten som spelats upp, och som deltagarna i programmet sedan diskuterat.

Tabell 19. Debattdeltagare i radio och TV (antal inlägg och debattid)

	Totalt 53 debattprogram		
	Antal inlägg	Total tid (sek)	Andel av tid (%)
Programledare	1 198	24 894	22
Hugo Chavez	23	839	1
Chavez kampanjledning	307	17 923	16
Annan Chavezs sympatisör	206	13 682	12
Oppositionsledare	132	8 393	7,5
Annan ledande i oppositionen	341	14 660	13
Annan Chavezmotståndare	410	22 649	20
Inlägg från studiapublik	159	6 147	5,5
Annan aktör	56	3 215	3
Total	2 832	112 402	100,0

Totalt i de 53 debattprogrammen kom Chavezföreträdarna till tals i 29 procent och motståndarna i 40,5 procent av den sammanlagda debatttiden. Publiken i studion och andra ur allmänheten fick totalt 8,5 procent av tiden, medan återstående 22 procent utnyttjades av programledarna.

De viktigaste ämnena var frågor om valproceduren och demokratin som sådan. Av de 2 832 inläggen handlade nästan 2 000 om dessa ämnen. Bland sakfrågorna handlade de flesta inläggen om våld och hot om våld. Totalt handlade 194 inlägg om detta, medan arbetslöshet och regeringens sociala projekt bland arbetslösa togs upp i sammanlagt 145 debattinlägg. 113 inlägg handlade om korruption, medan övriga sakfrågor togs upp i färre än ett hundra debattinlägg.

Debattprogrammen i TV

Alla de undersökta TV-kanalerna utom RCTV sände flera debattprogram månaden före folkomröstningen. Flest debattprogram, 20 stycken, hade statliga VTV, medan de privata stationerna Televen, Venevision och Globovision sände 11, 8 respektive 6 debatter.

Tabell 20. Debattid i TV fördelad på deltagande grupper (%)

	Andel av debattiden (%)
--	-------------------------

	Venevision	Televen	Globovision	VTV
Programledare	24,5	16	34	16
Hugo Chavez	4	1		
Chavez kampanjledning	12	11	3	25
Annan Chavezsympatisör	7,5	3	10	19
Oppositionsledare	7,5	13	1	8
Annan ledande i oppositionen	11	23	1	12
Annan Chavezmotståndare	25,5	30	40	13
Inlägg från studiopublik	3	1	6	4
Annan aktör	5	1	5	3
Total tid (sek)	15 609	20 885	15 169	48 031

Statliga VTV var också den station som ägnade mest tid åt debattprogram inför folkomröstningen. Totalt använde stationen mer än 13 timmar effektiv sändningstid åt debattprogrammen den sista kampanjmånaden, vilket var ungefär lika mycket som de tre privata stationerna tillsammans (tabell 20).

VTV var också den station som sände de mest välbalanserade debattprogrammen i TV. Av de 13 timmarnas debatt i VTV fick oppositionen komma till tals 33 procent av tiden och regeringssidan i 44 procent. Sämst balans hade debatterna i Televen, där oppositionen kunde utnyttja 66 procent av tiden mot bara 15 procent för regeringssidan. Även i Globovision fick oppositionen betydligt mera tid än regeringssidan, medan tiden var något rättvisare fördelad i Venevisions debattprogram (tabell 21).

Tabell 21. Parternas andel av debatttiden i TV (% av tiden)

	Chavezsidan	Oppositionen	Balans
VTV	44	33	+ 11
Venevision	23,5	43	19,5
Globovision	13	42	29
Televen	15	66	51

I balansmättet innebär + att Chavezsidan fått mest debattid och – att oppositionen fått mest tid.

Partiskheten i TV-stationernas debatter förstärktes i vissa program av åsiktsyttringar från publiken, och ibland också från programledarna. Åsiktsyttringarna i Globovision fördelade sig jämt mellan Chavezsidan och oppositionen, medan de nästan alltid tillföll oppositionen i de övriga privata stationernas debattprogram. I statliga VTV höll publiken nästan uteslutande på regeringssidan (tabell 22).

Tabell 22. Andel av inläggen som utgjordes av åsiktsyttringar från publik och programledare (%)

	Yttringar för Chavez	Yttringar för oppositionen	N= antal yttringar
VTV	5	0,5	57
Venevision	2	12	76
Globovision	5	6	32
Televen	1	10	59

Debatterna i radio

I radio förekom någon form av debattprogram dels i privata Union Radio dels i statliga Radio Nacional. I den senare kanalen är det dock en smula tveksamt om man ska kalla det som förekom för debatter. Det som sändes liknade mera utfrågningar av Chavez kampanjledning inför en publik som också kunde komma med frågor och synpunkter. Resultatet av den statliga radions sätt att bedriva folkomröstningsdebatten blev givetvis starkt partisk.

Oppositionen tilläts inte komma till tals över huvud taget annat än möjligen genom något inlägg från studiopubliken (tabell 23).

Tabell 23. Parternas andel av debattiden i radio (% av tiden)

	Chavezsidan	Oppositionen	Balans
Radio Nacional	51	0	+ 51
Union Radio	11	29	18

I balansmättet innebär + att Chavezsidan fått mest debattid och – att oppositionen fått mest tid.

I den privata radiostationen Union Radio var obalansen inte riktigt lika påträngande, även om den var tydlig även där. I Union Radio tilläts visserligen Chavezsidan att komma till tals, men dels fick den mindre än hälften så mycket debattid som oppositionen, dels företrädde Chavez inte av sina ledande företrädare i regeringen eller Commando Maisanta, utan av personer på lägre nivå. Oppositionen däremot företrädde av ledande personer, vilket bör ha stärkt dess övertag ytterligare (tabell 24).

Tabell 24. Debattid i radio fördelad på deltagande grupper (%)

	Andel av debattiden (%)	
	Radio Nacional	Union Radio
Programledare	41	36
Hugo Chavez		
Chavez kampanjledning	51	
Annan Chavezsympatisör		11
Oppositionsledare		5
Annan ledande i oppositionen		24
Annan Chavezmotståndare		
Inlägg från studiopublik	8	24
Annan aktörer		
Total tid i sek	2 524	10 184

Det samlade utbudet av debatter i radio och TV

Sammanfattningsvis kan konstateras att det av de venezuelanska etermedierna egentligen bara var den statliga TV-stationen VTV som bjöd sina lyssnare/tittare på verklig debatt inför folkomröstningen i augusti 2004. De övriga radio- och TV-stationernas debatter var alltför ensidiga för att vara till någon större vägledning.

Om den statliga radiokanalen Radio Nationals program över huvud taget ska kallas debatt är osäkert, det som förekom var närmast var starkt ensidiga utfrågningar inför publik. Den privata kanalen Union Radio hade åtminstone företrädare för båda sidor i sina debatter, men även dessa var starkt ensidiga, till oppositionens förmån.

De tre privata TV-kanalerna som bjöd sina tittare på debatter var också starkt oppositionsvänliga. Televen utmärkte sig genom att gynna oppositionen både genom att ge den ojämförligt mest debattid och genom att ha en studiopublik som var påtagligt kritisk till Chavez och hans regim. Den privata station som hade de minst obalanserade debatterna var Venevision.

Det är möjligt att oppositionen gynnades av det samlade debattutbudet i radio och TV. I de registrerade debattprogrammen har oppositionssidan fått något mera tid än president

Chavez och hans kampanj. Dessutom kan studiopublikens sympatityttringar ha påverkat en del av väljarna.

Samtidigt kan man undra om inte den statliga TV-stationen VTV ökade sin trovärdighet genom att ha ett ganska stort utbud debatter där båda sidor hade möjlighet att komma till tals på någorlunda lika villkor. Den väljare som verkligen ville skaffa sig en egen uppfattning genom att lyssna till debatter mellan parterna kunde knappast göra det på annat sätt än genom att följa de som förekom i den statliga TV-stationen VTV.

Tidningarnas bevakning av kampanjen

Parallellt med undersökningen av nyhetsprogrammen i de fem TV-stationerna och fyra radiostationerna genomfördes en undersökning av utbudet i fem viktiga venezuelanska dagstidningar och två kampanjtidningar. Denna undersökning ingick inte i det egentliga uppdraget, som ju var att utvärdera hur väl etermedierna följde avtalet de hade ingått med valkommissionen CNE och Carter Center.

Trots detta tillmättes undersökningen av dagstidningarna viss betydelse, eftersom det oftast är pressen som förfogar över de största nyhetsorganisationerna, och som i kraft av sina resurser har möjlighet att påverka dagordningen för övriga medier.

Urvalet av tidningar omfattade de två nationella morgontidningarna El Universal och El Nacional samt kvällstidningen Ultimas Noticias, samtliga utgivna i huvudstaden Caracas. Vidare ingick tidningarna Vea och TalCual, som närmast kan karaktäriseras som kampanjtidningar för regeringssidan respektive delar av oppositionen. De återstående två tidningarna, Panorama och El Carabobeno är dominerande i var sin av Venezuelas övriga storstäder. Panorama utkommer i Maracaibo och El Carabobeno i Valencia.

Totalt analyserades 102 tidningsutgåvor innehållande 1966 artiklar om folkomröstningen. Största antalet, nästan 500, fanns i El Carabobeno, medan TalCual och Panorama hade färre än 200 var.

Nästan 1 700 av de undersökta artiklarna var publicerade på nyhetsplats, men det fanns också texter i form av signerade kolumner, debattartiklar och ledare. I en av tidningarna, Vea, förekom till och med ett par sportartiklar som egentligen hade folkomröstningen som huvudtema (tabell 25).

Tabell 25. Analyserade tidningsartiklar (antal)

	El Universal	El Nacional	Ultimas Noticias	TalCual	Vea	Pano-rama	Carabo-beno	Totalt
Ledare & kultur	5	5		19	5		8	42
Debatt			2	7	5		1	15
Kolumnister	25	3	10	27	39	11	37	152
Nyheter	303	292	200	107	187	164	446	1699
Sport					2			2
Annat	6	5	8	5	25	4	3	56
Totalt	339	305	220	165	263	179	495	1966

Ledare

Ledare och kulturartiklar om folkomröstningen förekom faktiskt ganska sällan i de undersökta tidningarna. Totalt registrerades endast 17 kulturartiklar och 26 ledare, varav drygt hälften publicerades den första undersökningsveckan.

Det var enbart den regeringskritiska kampanjtidningen TalCual som regelbundet publicerade den typen av opinionsmaterial, som väntat nästan alltid till oppositionens fördel. Regeringssidans kampanjtidning Vea hade betydligt färre ledare och kulturartiklar, men när de förekom var de alltid till förmån för presidenten (tabell 26).

Tabell 26. Tendens i tidningarnas ledare och kulturartiklar om folkomröstningen

	El Universal	El Nacional	Ultimas Noticias	TalCual	Vea	Pano-rama	Carabo-beno
Pro Chavez	20	20		5	100		
Contra Chavez	20	60		67	0		38
Neutral	60	20		28	0		62
N= antal	5	5		18	5		8

En text i TalCual har ej tagits med eftersom den inte bedömts som relevant i sammanhanget.

Av de stora morgontidningarna var det Valenciass ledande tidning Carabobeno som publicerade flest egna opinionsbildande artiklar, där tidningen stödde oppositionen. Det gjorde för det mesta även huvudstadstidningen El Nacional, medan konkurrenten El Universal hade balans i de få opinionsbildande artiklarna den publicerade.

Debatt

De publicerade debattartiklarna var ännu färre. Totalt registrerades bara 15 stycken den undersökta månaden före folkomröstningen. Hälften av dem, 7 stycken, publicerades i TalCual, 5 i Vea, 2 i Ultimas Noticias och en i Carabobeno. Med undantag för ett par debattartiklar som inte tog tydlig ställning i sakfrågan var samtliga debattartiklar i TalCual och Carabobeno kritiska till Chavez, medan debattörerna i Vea tog ställning för presidenten. Av de båda publicerade debattinläggen i Ultimas Noticias var en positiv till Chavez medan en inte tog ställning.

Kolumnister

Om det förekom förhållandevis få ledare, kultur- och debattartiklar om folkomröstningen så var det desto fler krönikor skrivna av kolumnister. Totalt publicerade de sju tidningarna 152 krönikor om folkomröstningen. Nästan hälften av dem, 74 stycken, publicerades den första undersökningsveckan. De följande tre veckorna publicerades ungefär 25 krönikor per vecka. Endast den stora morgontidningen El Nacional var sparsam med krönikor, medan de förekom flera gånger i veckan i övriga undersökta tidningar.

Möjligheten finns att några av krönikorna i själva verket borde ha klassificerats som ledarartiklar. Gränsen mellan de båda artikeltyperna är inte knivskarp, och det är möjligt att tidningarna själva skulle ha gjort en annan indelning.

Kolumnisternas ämnesval under perioden spände över ett relativt brett fält. Liksom i den övriga rapporteringen var frågor som rörde demokratin och själva valproceduren vanligt förekommande, men även ekonomi, korruption, politiskt våld och relationen till andra länder togs upp.

Tendensen i de publicerade krönikorna varierade starkt, från Veas ensidigt Chavezförespråkande, till de lika Chavezkritiska i TalCual, Carabobeno och El Universal (tabell 27). Huvudstadens kvällstidning Ultimas Noticias och Maracaibos stora lokaltidning Panorama hade viss balans i sina krönikor, även om de regeringskritiska förekom något oftare i båda tidningarna.

Tabell 27. Tendens i tidningarnas krönikor

	El Universal	El Nacional	Ultimas Noticias	TalCual	Vea	Pano-rama	Carabo-beno
Pro Chavez	16	33	50	15	77	36	3
Contra Chavez	76	67	30	81		46	97

Neutral	8		20	4	23	18	
N= antal	25	3	10	27	39	11	37

Sammantaget kan man konstatera att det opinionsbildande materialet i El Universal, El Nacional, TalCual och Carabobeno var mer eller mindre uttalat kritiskt till president Chavez, medan Vea var mycket starkt Chavezvänlig.

Kvällstidningen Ultimas Noticias och den regionala morgontidningen Panorama hade ganska sparsamt med opinionsbildande material, och det som förekom var relativt balanserat, med viss övervikt för oppositionen i Panorama och för regeringssidan i Ultimas Noticias.

Nyhetsartiklarna

I samtliga undersökta tidningar fanns givetvis ett omfattande nyhetsmaterial om folkomröstningen. Totalt registrerades 1 699 nyhetsartiklar, varav knappt 800 den första undersökningsveckan. Under resten av kampanjen noterades cirka 300 artiklar per vecka.

Flest artiklar om folkomröstningen, 446 stycken, hade regiontidningen Carabobeno, minst antal hade Tal Cual med något mer än hundra nyhetsartiklar.

Det vanligast förekommande ämnet i nyhetsartiklarna gällde själva valproceduren följt av artiklar om demokratin som sådan. Mer än 70 procent av artiklarna gällde dessa övergripande ämnen. Av de mer specifika sakfrågorna toppade artiklar om landets relationer till andra länder, samt artiklar om korruption och mänskliga rättigheter (tabell 28).

Tabell 28. Tidningsartiklarnas fördelning på olika ämnen

Ämne	El Universal	El Nacional	Ultimas Noticias	TalCual	Vea	Panorama	Carabobeno	Total
Valproceduren	26	46	26	30	50	61	47	41
Demokrati	39	28	51	41	29	18	18	30
Relationer till andra länder	16	6	11	5	6	7	5	8
Korruption	6	9	2	3	2	1	8	5
Mänskliga rättigheter	6	7	2	2	2	2	6	5
Hot om våld	3	2	1	2	3	5	4	3
Annan ekonomi	1	1	3	3	1	4	5	3
Annan kriminalitet	0	0	1	1	2		1	1
Privatekonomi			1		2		1	1
Politiskt våld	0	1	2		1		0	1
Missiones					1	2	1	1
Naturresurser	1		1			1		0
Arbetslöshet							0	0
Annat ämne	2		2	14	2		4	3
Totalt	303	292	200	107	187	164	446	1699

Tabell 29. Huvudaktörer i tidningarnas nyhetsartiklar (%)

	El Universal	El Nacional	Ultimas Noticias	TalCual	Vea	Panorama	Carabobeno
Chavezsidan	9	11	15	21	55	17	10
Oppositionen	21	30	21	26	4	17	34
Annan aktör	70	59	64	53	41	66	56
N= antal	303	292	200	107	187	164	446

Trots Venezuelas starka beroende av oljeutvinningen togs frågor om naturresurser upp i mindre än en procent av artiklarna. Samma sak gällde för arbetslösheten. De statliga sociala programmen, kallat misiones, togs upp i ungefär en procent av artiklarna inför folkomröstningen.

I samtliga tidningar utom Panorama och kampanjtidningen *Vea* var oppositionen huvudaktör i fler artiklar än regeringssidan. I tidningarna *El Carabobeno* och *El Nacional* släpptes oppositionen fram i tre gånger så många artiklar, och i *El Universal* i dubbelt så många. I övriga tidningar var fördelningen jämnare, utom i *Vea* där oppositionen knappast kom till tals över huvud taget (tabell 29).

Den regionala nyhetstidningen *Panorama* utmärkte sig genom att ha god balans mellan blocken.

Samma tidning, *Panorama*, men även *El Nacional*, utmärkte sig också genom att ofta balansera sina artiklar på så sätt att oppositionen var sidoaktörer i artiklar där Chavez sidan var huvudaktör och tvärtom (tabell 30). Det gjorde i viss mån även *Carabobeno*, medan övriga tidningar sällan eller aldrig balanserade sina artiklar på det sättet, med undantag för *TalCual* som ofta hade regeringssidan som sidoaktör i artiklar som dominerades av oppositionen, men nästan aldrig lät oppositionen vara sidoaktör i artiklar dominerade av regeringssidan.

Tabell 30. Motpartens tillfällen att kommentera huvudpersonens uttalanden (%)

Kommenteras av:	El Universal Huvudpers Chav.Opp.		El Nacional Huvudpers Chav.Opp.		Ultimas Noticias* Huvudpers Chav.Opp.		TalCual Huvudpers Chav.Opp.		Vea Huvudpers Chav.Opp.		Panorama Huvudpers Chav.Opp.		Carabo-beno* Huvudpers Chav.Opp.	
Motståndare	0	8	32	26	7	0	5	32	0	0	18	19	15	11
Annan	11	19	29	35	3	7	13	22	8	57	14	29	42	33
Ingen	89	73	39	39	90	83	82	46	82	43	68	52	43	56
N=antal art	27	64	31	87	29	42	22	28	102	7	28	27	46	153

* I en del av *Carabobenos* och *Ultimas Noticias* artiklar där huvudpersonen kommer från oppositionen kommer sidoaktörerna från samma läger, vilket inte syns i tabellen ovan, där dessa räknats in i kategorin ”Annan”.

Detta ska inte tolkas som att *TalCual* på något sätt favoriserade regeringssidan. Tvärtom bedrev tidningen en påtagligt regeringskritisk journalistik även på nyhetsplats. Förklaringen ligger i att tidningen ofta kritiserade Chavez och hans regering, vars roll som huvudperson i artikeln relativt ofta blev att försvara den förda politiken. Någon motsvarande kritisk journalistik bedrevs knappast gentemot oppositionen. Som helhet gynnade därför *TalCuals* journalistik oppositionen, som på ett helt annat sätt fick komma till tals på egna villkor (tabell 31).

Tabell 31. Tendens i tidningarnas nyhetsartiklar (%)

	El Universal	El Nacional	Ultimas Noticias	TalCual*	Vea*	Panorama	Carabo-beno
Pro Chavez	12	14	23	20	85	27	10
Contra Chavez	38	27	27	54	1	13	49
Neutral	50	59	51	26	13	59	41
N= antal	303	292	200	100	186	164	446

* Sju artiklar publicerade i *TalCual* och en i *Vea* har bedömts icke relevanta i sammanhanget.

Detsamma gällde för huvudstadens morgontidningar, som båda gynnade oppositionen. Det gällde också i än högre grad för Valenciás dominerande tidning Carabobeno.

Chavezsidans kampanjtidning *Vea* var som väntat starkt regeringsvänlig; där förekom propagandaartiklar till och med i sportmaterialet.

Staden Maracaibos ledande dagstidning *Panorama* utmärkte sig genom att som enda större dagstidning gynna regeringssidan i nyhetsmaterialet. Av tidningens 164 nyhetsartiklar om folkomröstningen var 27 procent gynnsamma för Chavez och hans regering medan bara hälften så många gynnade oppositionen. Nyhetsjournalistiken i huvudstadens stora kvällstidning *Ultimas Noticias* slutligen kan betraktas som ganska balanserad i den meningen att den varken gynnade regeringen eller oppositionen.

I nyhetsartiklarna gynnade tidningarna den ena eller den andra parten framför allt genom att ge dem utrymme i spalterna. Exempelvis formulerade tidningen *Vea* ytterst sällan sina artiklar så att den tog tydligt ställning för regeringssidan, stödet bestod i att ge regeringens insatser positiv uppmärksamhet (tabell 32). Detsamma gällde för regiontidningen *Carabobeno*, men där var det oppositionen som uppmärksammades positivt.

Tabell 32. *Journalistisk form i tidningarnas nyhetsartiklar*

	El Universal	El Nacional	Ultimas Noticias	TalCual*	Vea*	Pano-rama	Carabobeno*
Tidningen tar tydligt ställning	3	12	1	10	1	10	2
Ena sidan dominerar	48	30	49	53	84	31	57
Neutral, informrande	49	59	51	31	14	59	41
N= antal artiklar	302	292	200	101	186	164	444

* Sex artiklar publicerade i *TalCual* två i *Carabobeno* och en i *Vea* har bedömts icke relevanta i sammanhanget.

Den samlade bevakningen i pressen

Vid en samlad bedömning av dagspressens bevakning av folkomröstningen kan konstateras att den som helhet mera gynnade oppositionen än president Chavez och hans regering, men att stödet inte var massivt. Visserligen var journalistiken i Caracas och Maracaibos stora morgontidningar i huvudsak kritisk till Chavez, men det uppvägdes i någon mån av en försiktigt Chavezvänlig journalistik i kvällstidningen *Ultimas Noticias* och i Valenciás morgontidning *Panorama*.

Tidningarna *Vea* och *TalCual* var tydligt partiska för var sin sida, men torde i första hand ha spelat roll för att mobilisera intresset och förse de egna kampanjarbetarna med argument.

Det samlade medieutbudet inför folkomröstningen

Undersökningen av mediernas bevakning av folkomröstningskampanjen i Venezuela sommaren 2004 visar att bevakningen i de flesta betydelsefulla enskilda medierna var påfallande obalanserad. Men den visar också att balansen i Venezuelas mediasystem som helhet var ganska god.

En sammanställning av de olika medieformernas bevakning kan se ut så här:

	<u>För Chavez</u>	<u>Balanserat</u>	<u>För oppositionen</u>
Press:	Panorama	Ultimas Noticias	Caracas morgontidningar El Carabobeno
Radio	Statlig radio		Privat radio
TV	VTV	Televen	RCTV Globovision Venevision

Sammanställningen visar på ett visst övertag för oppositionen i TV-mediet och i pressen, medan situationen i radiomediet ser ut att vara balanserat (de båda kampanjtidningarna har inte medtagits i sammanställningen).

Till denna enkla tablå bör dock läggas dels att nyheterna i de tre statliga etermediestationernas nyhetssändningar samtliga var mycket obalanserade till president Chavez förmån medan de privata stationerna trots allt gav regeringssidan viss uppmärksamhet, dels att presidenten vid upprepade tillfällen avbröt stationernas sändningar med egna budskap i form av så kallade cadenas. Dessa båda faktorer förskjuter balansen ett stycke till president Chavez förmån, och gör det samlade medieutbudet om inte neutralt så i varje fall inte uppseendeväckande skevt.

Mediernas genomslagskraft har inte varit föremål för mätningar i denna undersökning. I en mening kan man dock kanske räkna själva folkomröstningsresultatet som ett sådant mått.

I folkomröstningen segrade ju presidenten med stor marginal. Om detta på något sätt hängde samman med medieutbudet kan en förklaring ligga i radiostationen YVKE Mundials genomslagsförmåga. Till skillnad från de andra statligt kontrollerade medierna, som måste betraktas som rena propagandakanaler, fungerade YVKE Mundial som en populär radiostation med lättsamt innehåll i form av musik och nyheter med folkligt tilltal och korta intervjuer med vanliga venezuelanska medborgare, en station som var möjlig att lyssna på i kök, taxibilar och andra arbetsplatser.

Att flertalet privata TV-stationer och flera tidningar gynnade oppositionen hade i det läget mindre betydelse. YVKE:s påverkan i kombination med ett neutralt nyhetsutbud i den populära TV-stationen Televen kan mycket väl ha varit det som avgjorde folkomröstningen i medierna, och som fick en stor del av venezuelanerna att gå och rösta för att president Chavez skulle få sitta mandatperioden ut.

Om undersökningens betydelse för medieutbudet

Undersökningen av medieutbudet inför folkomröstningen i augusti 2004 tillkom för att kontrollera effekten av avtalet mellan Venezuelas valkommission, valövervakaren Carter Center och landets ledande etermedier. Resultaten av undersökningen visar att radio- och TV-stationerna följde avtalet i varierande grad. Några följde det mycket väl, andra tycks inte ha brytt sig lika mycket.

En annan fråga av både praktiskt och vetenskapligt intresse är om undersökningen som sådan haft någon betydelse för hur medierna utformat sitt utbud av nyheter och kommentarer inför folkomröstningen. Det finns en del som tyder på att den faktiskt hade det.

Den första resultatredovisningen från projektets mätningar genomfördes på förmiddagen den 22 juli 2004. Då redovisades resultaten för TV-utbudet under perioden 16-21 juli inför en grupp, där bland andra några av de viktigaste TV-cheferna deltog. Några dagar efter redovisningstillfället konstaterades att nyhetsutbudet i flera av TV-stationerna förändrats ganska påtagligt. Inte minst hade utbudet förändrats i statliga VTV, vars chef Vladimir Villegas efter redovisningen offentligt lovat en sådan förändring. I VTV hade andelen neutrala inslag ökat från 17 till 46 procent mellan mättillfällena, och även de andra stationernas journalistik hade ändrats, i några fall ganska påtagligt (tabell 33).

Tabell 33. Tendens i de undersökta TV-stationerna under två mätperioder i juli 2004 (%)

		TV-station											
		RCTV		Venevision		Televen		Globovision		VTV		Totalt	
Tendens	Mätperiod*	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
	För Chavez	7	4	18	15	21	18	21	40	81	51	30	30
	Mot Chavez	50	35	47	23	11	0	40	20	2	3	33	16
	Neutralt	43	61	36	62	68	82	39	40	17	46	37	54
	Summa %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Antal = N	42	23	45	26	19	11	65	30	42	39	213	129

*Mätperiod 1 omfattar tiden 16-21 juli och mätperiod 2 perioden 22-23 juli 2004.

En del av denna förändring hängde kvar ända fram till omröstningsdagen i augusti. Exempelvis blev för hela perioden, veckorna 30 till 33, andelen neutrala nyhetsinslag i VTV 37 procent. Generellt kan man också konstatera att andelen neutrala inslag i de flesta av TV-stationernas nyhetsprogram ökade, medan de partiska inslagen minskade (tabell 34).

Tabell 34. Andelen neutrala inslag i TV-nyheterna (%)

	16-21 juli	Vecka 30-33	Förändring
RCTV	43	45	+2
Venevision	36	52	+16
Televen	68	60	-8
Globovision	39	45	+6
VTV	17	37	+20

I måttet för förändring står plustecken för en ökad andel neutrala inslag medan minustecken innebär minskad andel sådana inslag.

Alla TV-stationerna utom Globovision blev också mer neutrala efter den första redovisningen på så sätt att de balanserade inslag som gynnade ena parten i folkomröstningen

med inslag som gynnade den andra. Särskilt markant blev denna förändring i statliga VTV, som de första dagarna nästan helt saknade sådana balanserande inslag med oppositionen. Det måste dock sägas att den även fortsättningsvis var starkt tendensiös till regeringens fördel, förändringen innebar enbart att obalansen blev något mindre (tabell 35).

Tabell 35. *TV-inslagens balans: för Chavez — mot Chavez (%)*

	16-21 juli	Vecka 30-33	Förändring
RCTV	-43	-38	+5
Venevision	-29	-10	+19
Televen	+10	+8	+2
Globovision	-19	-24	-5
VTV	+79	+49	+30

I måttet för förändring står plustecken för en förbättrad balans mellan parterna medan minustecken innebär en ökad obalans.

Den snabba förändringen mot en mera neutral journalistik märktes betydligt mindre i radiostationernas bevakning. I de två stora privata stationerna i undersökningen, Union Radio och Radio Caracas Radio, ökade dock andelen neutral journalistik dagarna efter det första mötet hos CNE, men de båda statskontrollerade stationerna Radio Nacional och YVKE Mundial fortsatte ungefär som tidigare. Union Radio återgick efter några dagar till sitt tidigare sätt att rapportera, medan förändringen i Radio Caracas Radio höll i sig fram till folkomröstningen (tabell 36).

Tabell 36. *Andelen neutrala inslag i radionyhetera (%)*

	16-21 juli	Vecka 30-33	Förändring
Radio Nacional	39	37	-2
YVKE Mundial	31	35	+4
Union Radio	52	54	+2
Radio Caracas Radio	43	55	+12

I måttet för förändring står plustecken för en ökad andel neutrala inslag medan minustecken innebär minskad andel sådana inslag.

I de statliga radiostationerna blev balansen mellan inslag som gynnade president Chavez och inslag som gynnade oppositionen till och med sämre veckorna fram till folkomröstningen. I Radio Nacional försvann de få inslagen där oppositionen kom till tals helt och hållet, och även i YVKE Mundial blev de påtagligt färre.

De privata stationerna var inte fullt så partiska; där förekom inslag med regeringssidan ända fram till omröstningen. Men de var få, och någon balanserande effekt av mediegranskningen gick inte att utläsa (tabell 37).

Tabell 37. *Radioinslagens balans: för Chavez — mot Chavez (%)*

	16-21 juli	Vecka 30-33	Förändring
Radio Nacional	+51	+61	- 10
YVKE Mundial	+37	+49	- 12
Union Radio	- 24	- 24	0
Radio Caracas Radio	- 27	- 29	- 2

I måttet för förändring innebär plustecken en förbättrad balans mellan parterna medan minustecken innebär en ökad obalans.

Förklaringen till att TV-mediet påverkades mer än radiomediet av mediemätningarna ligger förmodligen i att de förra på ett helt annat sätt stått i centrum för omvärldens intresse. Ända sedan den misslyckade statskuppen 2002 har TV-stationernas politiska betydelse debatterats både internationellt (se exempelvis Klein, 2003) och nationellt, inte minst av president Chavez själv.

Det är inte osannolikt att TV-stationernas ägare och redaktionsledningar känt att de haft uppmärksamheten på sig, och därigenom blivit känsligare för kritik. Någon motsvarande debatt om radiostationernas nyhetsrapportering och politiska betydelse har knappast förts.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget kan konstateras att det finns en del som tyder på att mediegranskningen hade en balanserande effekt på de venezuelanska mediernas sätt att bevaka kampanjen inför folkomröstningen om president Hugo Chavez maktinnehav i augusti 2004. I första hand tycks den ha haft effekt på TV-stationernas bevakning, medan effekten på radiostationernas bevakning kan ifrågasättas. I vilket fall som helst var den inte alls lika stor.

Helt säker på att mediemätningarna verkligen haft effekt på utbudet kan man naturligtvis inte vara. En invändning skulle kunna vara att siffrorna för den inledande mätperioden 16-21 juli bygger på ganska få inslag under en begränsad tidsperiod. Det finns alltid en risk att redaktionernas verksamhet dessa dagar inte var typiska för respektive nyhetsstation. Mot detta kan invändas att perioden trots allt omfattar nästan en hel vecka, och att det inte finns något som tyder på att nyhetsarbetet den veckan skulle avvika från stationernas vanliga verksamhet.

En annan invändning är av mera teoretisk natur. När det påstås att mätningarna hade effekt — framför allt på TV-mediet — görs ett antagande att nyhetssändningarna skulle ha sett annorlunda ut om mätningarna inte gjorts och rapporterats. Om detta kan man naturligtvis egentligen ingenting säkert veta.

Vad vi vet är dock att radio- och TV-stationerna var synnerligen medvetna om mätningarna och dess resultat, som regelbundet redovisades för stationernas toppchefer och ägare.

Vad som också tydligt visats i denna rapport är dock att nyhetssändningarna i TV var mer balanserade efter den första rapporten från GMM den 22 juli 2004 än de var dagarna närmast före.

Referenser

- Andersson Odén Tomas & Ingela Wadbring, 2003: *Teknisk rapport för för publicistiska bokslut*. Arbetsrapport nr 10, JMG, Göteborgs universitet.
- Asp Kent (1991): *Partiskheten i Sveriges radios och TV4:s nyhetsprogram under 1991 års valrörelse: en undersökning av valbevakningen i Rapport, Aktuellt, Ekot, Nyheterna och Dagens nyheter*. Arbetsrapport nr 16, JMG, 1991.
- Asp, Johansson & Nilsson, 2000: *Medievalsundersökningen 1998. Teknisk rapport*. Arbetsrapport nr 98, JMG, Göteborgs universitet.
- Cederberg Ingemar och Martin Källstrand (2003): *Landöversikt Venezuela*. Rapport från Svenska ambassaden i Bogota 2003-03-10.
- Klein Naomi: *Venezuela's Media Coup*. The Nation, March 3, 2003
- Tanner Hawkins Eliza: *Conflict and the Mass Media in Chávez's Venezuela* (opubl.), Provo, Utah, 2003.
- Monitoring the Media Coverage of the 2005 Presidential Elections in Palestine*. The Palestinian Initiative for the Promotion of Global Dialogue and Democracy, 2005.
- Valverde, Miguel Acosta, & Luz Paula Parra Rosales (1994): *The Media and the 1994 Federal Elections i Mexico: A content analysis of Television News Coverage of the Political Parties and Presidential Candidates* (engelskspråkig sammanfattning av Guia para el análisis de contenido electoral de medios de comunicación. Mexico city: Academia Mexicana de Derechos Humanos, 1994).
- Wilke Jürgen (red.), 1996: *Massenmedien in Lateinamerika. Dritter band: Bolivien, Nicaragua, Peru, Uruguay, Venezuela*. Vervuert, Frankfurt am Main.
- World Press Trends 2004*. Paris, World Association of Newspapers/CenithOptimedia.

Bilaga

De inblandades andel av tiden i TV-stationernas debatter inför folkomröstningen

	Venevision		
	Antal inlägg	Tid (sek)	Andel av tid (%)
Programledare	223	3 824	24,5
Hugo Chavez	15	620	4
Chavez kampanjledning	38	1 893	12
Annan Chavezsympatisör	21	1 169	7,5
Oppositionsledare	25	1 172	7,5
Annan ledande i oppositionen	62	1 766	11
Annan Chavezmotståndare	125	3 978	25,5
Inlägg från studiapublik	34	466	3
Annan aktör	7	721	5
Total	550	15 609	100

	Televen		
	Antal inlägg	Tid (sek)	Andel av tid (%)
Programledare	207	3 411	16
Hugo Chavez	8	219	1
Chavez kampanjledning	89	2 381	11
Annan Chavezsympatisör	24	678	3
Oppositionsledare	53	2 743	13
Annan ledande i oppositionen	67	4 780	23
Annan Chavezmotståndare	73	6 220	30
Inlägg från studiapublik	19	291	1
Annan aktör	18	162	1
Total	558	20 885	100

	VTV		
	Antal inlägg	Tid (sek)	Andel av tid (%)
Programledare	470	7 818	16
Hugo Chavez			
Chavez kampanjledning	134	11 946	25
Annan Chavezsympatisör	112	9 257	19
Oppositionsledare	49	3 738	8
Annan ledande i oppositionen	165	5 537	12
Annan Chavezmotståndare	126	6 357	13
Inlägg från studiapublik	35	1 861	4
Annan aktör	19	1 517	3
Total	1110	48 031	100

	Globovision		
	Antal inlägg	Tid (sek)	Andel av tid (%)
Programledare	133	5 159	34
Hugo Chavez			
Chavez kampanjledning	8	411	3
Annan Chavezsympatisör	20	1 467	10
Oppositionsledare	2	210	1
Annan ledande i oppositionen	1	84	1
Annan Chavezmotståndare	86	6 094	40
Inlägg från studiapublik	15	929	6
Annan aktör	12	815	5
Total	277	15 169	100